הלכה · משנה תורה · מפרשים · יצחק ירנן · ספר נשים

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות גירושין

רבי אליקים גאטינייו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות גירושין

רבי אליקים גאטינייו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יצחק-ירנן-על-משנה-תורה-הלכות-גירושין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ט 4
פרק ב 4
הלכה ט 4
פרק ד 4
הלכה א 4
פרק ה 5
הלכה ג 5
הלכה ט 8
פרק ו 8
הלכה יח 8
הלכה כא 9
פרק ח 10
הלכה ז 10
הלכה יא 11
הלכה יב 12
פרק י 13
הלכה יח 13

פרק א

הלכה ט

עיי"ש מה שהקשה הלחם משנה ומה שנדחק בישובו וע"פ מ"ש הרב משל"מ שם על דברי הרשב"א דהיינו טעמא משום דמתחילה נתן המעות לשם הלואה ושכן מצא להרשב"א במקום אחר יעו"ש א"כ לא קשה מידי דכיון דתלינן בהלואה איך יהיו קדושין בלא נטילת המעות והא קי"ל המקדש במלוה אינה מקודשת וק"ל.

פרק ב

הלכה ט

עיין מ"ש הלח"מ ומה שאכתוב לקמן פ"ח ה"ז.

פרק ד

הלכה א

כתוב אצלי בחידושי מס' גיטין דף י"ט ע"א רש"י ד"ה באבר ששף העופרת במים ומשחיר ע"כ פי' כן ע"פ המסקנא דקאמר בש"ס לקמן לא קשיא הא במיא דאברא הא באברא ופי' הוא ז"ל דאברא גופיה אינו כתב במיא דאברא הוי כתב אמנם בפ' הבונה דף ק"ד ע"ב כתב על דתני רבי חייא באבר כשר וז"ל בעופרת ומשחיר כשהוא משפשף בעופרת על הקלף והקשה לו הרב בני יעקב דמ"ש שם בשבת הוי היפך מסקנת הש"ס דהכא ועיין להרב יד אהרן נר"ו בחלק אה"ע סי' קכ"ה ריש הגהות ב"י מה שישב לזה על צד הדחק.

ולענ"ד נראה דדברי רש"י לא הוו היפך הש"ס אלא פירושים מתחלפים דבגיטין פי' דבאבר עצמו לא חשיב כתב ובמי אבר חשיב כתב ובשבת מפרש להפך דבאבר עצמו חשיב כתב ובמי אבר לא חשיב כתב וכמ"ש הלח"מ פ"ד דגירושין ה"א וכן הבית חדש באה"ע סי' קכ"ה וכן פי' הסוגיא הזאת בפירוש הרמ"ה בשיטתו לגיטין הביאו הר"ב יד אהרן נר"ו שם וכיון דנמצא פי' זה להאחרים לא הוי דוחק לומר דרש"י בשבת פי' כן וק"ל והרמב"ם פ"ד מהל' גירושין ה"א כתב סתם כתבו באבר וכו' כשר וקשיא ליה למרן דלמה לא חילק בין אבר למי אבר ותירץ דאמוראי דלא אמרו תקנתא למאן דלא ידעי לחתום באבר לא מחלקי בין אבר למי אבר אלא הכל חשוב כתיבה ומשו"ה סתם הרמב"ם וכתב כן וכ"כ בב"י ריש סי' קכ"ה והקשה הלח"מ דלדעת הרמב"ם קשה ליאמר זה כיון דאיהו פסק בפ"א כמ"ד ברוק וטעמא דס"ל דלא פליגי כל הני אהדדי וכדכתב

מרן גופיה בסי' ק"ל אלו דבריו ז"ל.

ולענ"ד הן קדם אבאר דברי מרן שם בסי' ק"ל וז"ל אחר שהביא דברי הרא"ש והרמב"ם דהכשיר ברושמין ויש להקשות דכיון דתניא כוותיה דרב משמע דדוקא מקרעין אבל לא רושמין וכדמשמע מדברי הרי"ף ואפשר דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ותניא כוותיה ר"ל דאשכחן הכי בהדיא בברייתא אי נמי ס"ל דמקרעין עדיף מרושמין ומשו"ה לא מכשיר שמואל אלא ברושמין אבל לא במקרעין ורב מכשר במקרעין וכ"ש ברושמין ותניא כוותיה וכו' עכ"ל.

והנה לתירוץ הראשון י"ל דלא קשיא דעד כאן לא כתב דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי אלא לגבי רושמין דלא הקשה לזה משום דוכתא ברם לסברת שמואל דהכשיר באבר והקשה לו מדתני רבי חייא נהי דהוא דוחק וחילק בין אבר למי אבר ברם רב אין נראה לו לדחוק ולחלק בהכי וכן בברייתא דתני מקרעין דצ"ל דה"ה באבר אבל רשימה דליכא קושיא משום דוכתא אמרינן דהברייתא דתני מקרעין ה"ה רושמין ולתירוץ ב' דאי נמי דפי' דמקרעין גרע מרושמין ופירוש עדיף ר"ל דעדיף חידושיה כיון דגרע מרושמין ושמואל ס"ל דוקא רושמין ורב ס"ל אפי' מקרעין וכ"ש וכו' משא"כ אבר דהוי היפך מאי דתני ר"ח דבאבר כשר נמצא דהוי כתיבה תמה אינו מועיל תקון זה והיינו טעמא דאמוראי דלא אמרו תקון דאבר.

פרק ה

הלכה ג

עיין מ"ש הרב המגיד לדעת רבינו דלא שנו אלא בדרך ירידה פי' בסיפא דמתני' דזורקו לה דרך ירידה כיון שהוא דרך תנועתו הטבעית שדרכו לירד וכו' אבל נמחק דרך עליה פי' ברישא דמתני' כיון שהבעל צריך להעלות הגט שלא כדרך תנועתו הטבעית וכו' יעו"ש הנה לפי פי' זה לא הבנתי מ"ש רבינו לקמן ה"י ד"ה זרק וכו' שכתב וז"ל ואפשר שלגבי גט אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח ממ"ש בש"ס לא שנו וכו' אבל דרך עליה לא מאי טעמא מעיקרא לאו למינח קאי והכא נמי איגלאי מילתא דמעיקרא לאו למינח ברשותה קאי הילכך אינה מגורשת כן נ"ל עכ"ל והשתא כפי מה שפי' הוא בדעת רבינו דדרך עליה דלא הוי גט היינו כיון שהבעל צריך להעלות הגט שלא כדרך תנועתו הטבעית וכו' ומשו"ה הוי ההיא אויר לאו כמונח א"כ לא דמי לדהכא שזרקו לרשותה ועבר בתוך רשותה ונפל חוצה דהאי זריקה לאו שלא כדרך תנועתו הטבעית היא ומ"מ אף אם יחלוק הבע"ד דזה לא הוי כדרך ירידה מ"מ גם דרך עליה לא הוי והוי ספק ואיך

כתב רבינו דאינה מגורשת גמורה.

ועוד קשה דלו יהי כדבריו דההיא בעיא נפשטא לגבי גט מ"מ אי נפשטא היינו מאי דבעי באויר ולא מתגלגל דמתגלגל קאמר שם דשאני דכמונח דמי וא"כ בממון הוי כמונח ובגירושין לאו כמונח מן הקצה אל הקצה דרבינו במתגלגל איירי דכתב אע"פ שעבר בפחות מג' לארץ אינה מקודשת וידוע הוא דכל פחות מג' הוא כלבוד כמ"ש בסוגיין בפירוש נמצא הוי מתגלגל וכעת קשה ועיין להלח"מ מ"ש בדעת הרב המגיד דדעת רבינו דכשם שהדין כן גבי גט ה"ה גבי ממון וחוץ דמפשט לשונו אין נראה כן כמ"ש הוא עצמו זאת עוד דא"כ דגט וממון שוים נינהו איך כתב רבינו בגט במתגלגל דאינה מגורשת ובממון הוי כמונח ומה גם דמה שהביאו לזה אינו הכרח דמה שלא כתב כלל גבי ממון דהו"ל כשאר ספיקות שבממון כמו שכתב הרה"מ על שם הרמב"ן והרשב"א וסיים דלדידהו הוי ספק מגורשת משא"כ לרבינו דלגבי גט נפשטא אבל בממון נשאר בספק באופן דאין מקום לדברי הלח"מ.

וראיתי להרב שער אפרים סי' נ"א מתמיה על הרב המגיד ודכוותיה דנשאו ונתנו בדברי רבינו אלו דאשתמטא מינייהו ש"ס ערוך בזבחים דף כ"ה ע"ב בעי רב אסי מרבי יוחנן היה מקבל ונפחתו וכו' עד את"ל אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי אויר שסופו לנוח מאי וכו' ופסק רבינו הל' מעשה הקרבנות פ"ד דין ט' וודאי דהיינו מכח האת"ל דס"ל לרבינו דפשיטותא היא וכו' נמצא דהבעיא נפשטא בזבחים דאויר שאין סופו לנוח לאו כמונח והיינו הדין דגירושין אלו דבריווכיון לזה עם הלח"מ שכתב כן בהל' מעשה הקרבנות יעו"ש ויש לי ויכוח עם הלח"מ ז"ל ותחילה אתווכח עם מה ששייך לשניהם יחד דכתבו דבעית בבא מציעא נפשטא בזבחים והוא תימה דזה שנאמר שם את"ל היינו לרב יוסף אבל לרב כהנא ורבה ליכא את"ל אלא כל מה ששאלו שם היינו אויר שסופו לנוח אי הוי כמונח ופשיט ליה דהוי כמונח אבל אויר שאין סופו לנוח לא נזכר לדידהו והם רבים לגבי רב יוסף וא"כ כשם שקשה בגירושין למה פסק דאויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי כן קשה שם בהל' מעשה הקרבנות.

ונבא לדברי הלח"מ שם וז"ל ואם הוא הפקר כל הקודם זכה עכ"ל אין פי' מובן דאף אם קדם אחר ולקחו מאויר הראשון או שעבר מאויר זה לרשות אחר בעל אויר הראשון זוכה כמ"ש הרא"ש והטור בפירוש וצ"ל דכוונתו כל הקודם שבא ברשותו דהיינו בעל האויר הראשון וק"ל.

עוד כתב וז"ל גם אפשר וכו' אבל טעמו מספיק דהיה להם להביאה ולחלק בין הפקר למתנה דבהפקר הוי כמונח וכו' ולענ"ד יספיק דאינהו סברי כהתוס' דהבעיא מוכרח

שהיא במתנה כמו שהכריחו ובמתנה ודאי שהוא מבעל המתנה והפקר כיון דבש"ס לא איירי ביה גם הוא לא נחית לפרש מה דינו ע"כ לכך נ"ל וכו' ואע"ג דהיה אפשר לחלק בין הך אויר שאין סופו לנוח וכו' וכמו שחילקו התוס' פרק הזורק וכו' מ"מ וכו' עכ"ל ולא זכיתי להבין היאך ע"פ דברי התוס' יתחלקו הנושאין ההיא בעיא דב"מ עם ההיא בעיא דזבחים דאין עניינם זה לזה כלל כמו שיראה המעיין גם ראיתי להרב אור יקרות דדחי להא דהרב שער אפרים בהא דהתוס' מהתירוץ הב' ולא הבנתיו.

עוד כתב הרב הנזכר וז"ל ומלבד זה נראה דאין ראיה דמוכרח דאין למדין מקדשים לבעלמא דאל"כ מאי מספקא לרב אסי באויר שסופו לנוח והא מתני' היא הכא בגיטין כיון שהגיע לאויר הגג ה"ז מגורשת ורבי יוחנן ג"כ אמאי לא פשיט לה מהכא ודוחק לומר דלא ידע הך מתני' כההיא דחבית אלו דבריו ז"ל וכתב כן דזה דוחק משום דההיא דחבית היא ברייתא והך דגיטין היא משנה אבל מה נענה להההיא מתני' דפרה שהביא אח"כ דנתן ידו או רגלו וכו' זה הכלל וכו' לפשוט ממנה דאויר שסופו לנוח הוי כמונח נמצא דהשואל לא ידעה וגם זו לא ידעה וכן הפושט לא ידעה או ידעה והביא חדא מנייהו שהיא מדקדוק הלשון דשפיר ניחא ליה להביא מדקדוק ולא מפשט.

ושוב ראיתי להרב צאן קדושים שם בזבחים דף כ"ה שכתב וז"ל ואת"ל וכו' יש מקשין לשיטת הגאונים דאת"ל הוי פשיטותא נמצא דאפשיטא דאויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי להרא"ש ונמוק"י בפ"ק דמציעא וטור חו"מ סי' רמ"ג שכתבו דהבעיא דרבא באויר שאין סופו לנוח דלא אפשיטא והמוציא מחבירו עליו הראיה והא אפשיטא כאן דלאו כמונח דמי ודוחק לחלק בין אויר כלי לאויר חצר ובית ע"כ ותמוהים דבריו טובא דלא ראה ש"ס ערוך בגיטין דף ע"ט ע"ב דמבואר היטב דיש לחלק דאמרינן התם ב' חצירות וכו' עד מאי טעמא דהא לא נח ועיין פירוש רש"י ולפי"ז לק"מ דהרא"ש ונמוק"י פסקו כרש"י משו"ה יש לחלק דהכא דאפשיטא היינו באויר כלי אבל ההיא דרבא לא אפשיטא דהוי באויר בית וחצר אלו תורף דבריו ולא ידעתי מה תיקן להטור דלא ס"ל כרש"י אלא כהתוס' וסייעתיה דאויר כלי ככלי ולעיקר קושיתו לא ידעתי מאי קא קשיא ליהו להגאונים הנ"ל דהם לא יסברו דאת"ל פשיטותא והא הרא"ש בפירוש בפ"ק דקידושין גבי התקדשי לי בחצי פרוטה לא ס"ל דהוי את"ל פשיטותא וכן ודאי הוא דעת הטור וכן יסבור הנמוק"י ועוד כפי מאי דכתיבנא לעיל דהאי את"ל הוא לר' יוסף אבל לרבה ורב כהנא דליכא את"ל נמצא לא נפשטא ובתרייהו גרירנן דרבים נינהו אין מקום לקושייתו.

הלכה ט

השאיל לה הבעל מקום בחצרו ולא יחד לה וזרק וכו' נתגלגל וכו' עד סוף ההלכה. ועיין לה"ה שכתב פירושים שונים והנה להפירוש הראשון קשה טובא דלא ימנע אי אזלינן בתר תחילתו או בתר סופו דאי אזלינן בתר תחילתו וכיון שנח בתוך ד' אמותיה אף שאח"כ נתגלגל רחוק מד' אמותיה שפיר מתגרשת דאזלינן בתר תחילתו א"כ אף שנתגלגל בפיסלא ויש לה ד' אמות תתגרשה דבתר תחילתו אזלינן ואי לא אזלינן אלא בתר סופו ולכן כשנפל בפיסלא אינה מתגרשת א"כ גם בדליכא פיסלא ונתגלגל רחוק מד' אמות לא תיהוי מגורשת כיון דבתר סופו אזלינן ולבסוף אינו בתוך ד' אמותיה ושוב ראיתי למהריב"ל בנימוקיו לרבינו הל' גירושין שתמה כן.

ולדידי חזי לי ליישב דרבנן ס"ל דתחילת הגירושין צריך שיהיה בתוך ד' אמותיה ואסוף הגירושין לא קפדינן שיהיו בתוך ד"א ואפי' ברחוק סגי אמנם צריך שיהיה ברשותה דברשות אחרים לא מהני ולכן כשסוף הגירושין הוי ברשות אחרים דב' מקומות לא מושלי אינשי אינה מתגרשת אמנם בדליכא פיסלא רשות אחת היא וסגי ומאי דלא מהני ברחוק ד"א אפי' בדליכא פיסלא היינו משום דאינו בצדו דלא גרע מביתה ממש ומ"ש הרב המגיד ואם נפל ברחוק ממנה נמצא שאותו מקום בלבד הוא מושאל לה ר"ל דמסתמא לא משאיל איניש אלא במקום שנופל דהיינו מה שהוא צריך השואל ולא מסיק אדעתיה יותר ולכן לא הוי גט דלא היה בצידו ברם כשנפל תוך ד' אמותיה ונתגלגל ונפל חוץ כיון שאותה שעה שפיר חייל מה שנתגלגל אח"כ לא קפיד האי כיון שהכל חד רשותא היא ועדיין צריך להתיישב בזה ולהפירוש הב' קשיא טובא דלדבריו ז"ל בקרוב ד' אמות אפילו שיש פיסלא ד"א על ד"א וכו' מהני וכשהוא רחוק צריך דלא ליהוי בפיסלא ד' על ד' או שם ליווי וכו' איך כתב בתחילת דבריו והגיע לד"א שלה מגורשת הא לא הגיע אינה מגורשת ואיירי בסתמא אף בדליכא פיסלא ואמאי אינה מגורשת והא אפילו בדאיכא פיסלא אי הוי רחוק כיון דליכא בפיסלא ד' על ד' מגורשת כ"ש בדליכא פיסלא דמגורשת ואמאי פסיק ותני דדוקא אם הגיע בתוך ד' אמותיה מגורשת ואי לא לא.

פרק ו

הלכה יח

עיין מ"ש הרב המגיד דאפי' למ"ד בעדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה בשליחות שאני דבטלה מקצתה בטלה כולה ותפסו עליו הרבנים בעל אור יקרות בגיטין ומעיל שמואל סי' נ"ה דף צ"ב מש"ס גיטין דף ל"ג דקאמר הש"ס הכא במאי עסקינן בעידי

הולכה וכו' דהרי נראה משם ברור דגם בשליחות בטלה מקצתה לא בטלה כולה וכך הם דברי המגדל עוז שם להביא מסוגיא זאת דגם בשליחות לא בטלה כולה והיינו כדברי רבינו דכתב שלח הגט וכו' זה שלא בפני זה בטל הגט כלומר מועיל הביטול ולא חיישינן שמא לא ידעו מזה השלוחים אחרים ויתנו הגט דאי נמי יתנו מגורשת היא דלא בטלה כולה וליכא תקלה ממנו ולכן הגירסא הנכונה בדברי הראב"ד הא מחוורא יעו"ש בדברי המגדל עוז.

וע"פ האמור בכונת רבינו יש לתמוה על הרב המגיד שלא הבין בדברי רבינו כן גם הר"ן הבין בפירוש הסוגיא דלא כהרה"מ אלא כדכתיבנא דגם בשליחות לא בטלה כולה ותמה על רבינו וסיים וכבר השיגו הראב"ד ואף שחזר עצמו ליתן טעם לרבינו דלא ס"ל דגם בשליחות לא בטלה כולה יעו"ש לא כתב כמ"ש הרה"מ ומכל מקום נ"ל בכונת רבינו כדכתיבנא וכמו שהבין המגדל עוז וכמו שנראה מפשט הש"ס דלא כהר"ן והרה"מ ז"ל.

ועיין בהל' זאת מ"ש המגיה להרב משל"מ לישב בדרך אחרת וכונתו דב' לישני דרש"י הם אחד וקא יהיב טעמא לתקנה הראשונה ומדברי הרב שדרכו להלוך בעקבי רש"י נראה שהם ב' לשונות דסיים דמלקין על תקנת רבן גמליאל יעו"ש גם מ"ש בדרכו הב' הוא דבר זר דנוקמא פלוגתא חדשה ומה שהכריח ממה שתלה בש"ס מחלוקת הא' באחרונים ולא להפך משום דאי היה תולה להפך היה לבע"ד לחלק כמ"ש הוא דעדיין נימא דגם מי שסובר ג' היינו טעמא משום חשש ממזרות ולכן נקט הש"ס בהיפך דבהיפך אין לזוז דאל"כ במאי פליגי רב יוחנן וריש לקיש ואם כן מינה ילפינן לאחרונים ג"כ דמאן דס"ל בג' לאו היינו משום חשש ממזרות ולא לפלגו גם בזה.

הלכה כא

כתוב אצלי בחידושי גיטין דף ל"ב תוס' ד"ה התם דבור ודבור הוא וכו'. יע"ש עד מתורת גט לא בטליה משמע וכו' עכ"ל וכ"כ הרא"ש והר"ן והרשב"א והריטב"א ומן התימה להרב המגיד פ"ו דגרושין הכ"א כתב גירסת הש"ס דילן דגטין וגירסת רבינו חננאל וז"ל נהי דבטליה מתורת שליח מתורת גט לא בטליה וסיים וב' גירסאות יוצאות לדבר אחד ויוצא מהם שאם ביטלו בפירוש מתורת גט שאינו חוזר ומגרש ולכאורה הם דברים תמוהים.

עוד כתב הרב המגיד וז"ל ולפי דבריו קאי הבעיא אמתני' וכו' יעו"ש כתב כן כמתנצל ממ"ש הר"ן והרשב"א לסברת הרמב"ם יעו"ש והמשל"מ שם הביא תשובת הריב"ש וכתב ודין זה מוכרח ממקום אחר וכו' ולענ"ד לא אידע שכול איך מוכרח מההיא דהתם הן אמת דאי אמר אנוס הוא שאני משביטל בפירוש דאי אמר אנוס הוא אי נודע דלאו

אנוס הגט קיים משא"כ בביטל דאף דלאו אנוס הגט בטל מ"מ עדיין הספק דסימן קכ"ז קאי דאי אמר אנוס הוא והאמת שהוא אנוס אי נתבטל הגט ולא יהא כשר עוד אי יתרצה לגרש בלב שלם או לא כיון שהוא אמת שהוא אנוס דומה לביטל בפירוש שהגט מבוטל ואינו מועיל עוד או לא גם אני מגמגם על הריב"ש שכפי מ"ש לדעת רבינו לישבו מההיא דפרק חזקת איך כתב בסוף סי' רל"ב וז"ל הרבה מן המחברים כתבו דאפי' לא נמצא האונס שאמר המודעה קיימת דגלוי מילתא בעלמא הוא כיון שיכול לבטל אפי' בלא אונס כדעת רבינו ז"ל דכל המבטל וכו' די לו בשביטל דעתו שאינו חפץ בדבר ההוא וכו' ומה ראיה יש מדברי רבינו דאי רבינו כתב כן ה"מ דמיירי בביטל בפירוש אבל כל שאמר אנוס צריך שיהיה אנוס וי"ל וק"ל.

פרק ח

הלכה ז

כתוב אצלי בחידושי גיטין דף פ"ב גמ' בעי אביי וכו'. הרי את מותרת וכו' עד תיקו עיין להר"מ פ"ח דגרושין שפסק כאת"ל זולת בהרי את מותרת לשמעון או אף לשמעון הוי ספק גרושין מטעם דהאת"ל דלשמעון אינו מפורש אף דהבעיא היא מוכרחות באת"ל וכמ"ש מרן בב"י חלק אה"ע סי' קכ"ב יעו"ש שכתב דכל דהאת"ל אינו מפורש לא הוי פשיטותא ומכאן תשובה מוצאת למה שהקשה הב"ח שם על הך כללא דכייל לן מרן ז"ל דמנא ליה הא אלא דאף דהאת"ל אינו מפורש הויא פשיטות וכ"כ הרב זרע אברהם חיו"ד סי' י"ז דהא מדבריו כאן מורה בפירוש כדברי מרן גם מכאן תברא למ"ש הלח"מ פ"ב מגירושין שחילק עם מרן בהך כללא דאף כשאין האת"ל מפורש פוסק כאת"ל כשהם ב' בעיינים אבל בבעין אחד לא כיון שאינו מפורש ומדבריו כאן הוי תברתיה דהא אף שהם ב' בעיינים כתב ספק מגורשת גם הוא סותר עצמו למ"ש הוא גופיה פ"ג דקריאת שמע ה"ג דאף בבעיין אחד אם אינו מפורש האת"ל פוסק כאת"ל יעו"ש ודוק.

וכתב הרא"ש בסוגיין ר"ח פסק בכולהו לחומרא והרמב"ם וכו' אבל לראובן אינה מגורשת וכן לשמעון דהא לא אפשיטא עכ"ל וכתב עליו הרב תפארת שמואל וז"ל לא דקדק היטב כי הרמב"ם ס"ל לראובן אינה מגורשת גמורה דשייר שמעון והוא כאת"ל וכשאמר לשמעון הוי ספק מגורשת דלא אפשיטא עכ"ל.

ולענ"ד איהו צריך למחול על כבודו דלא דייק היטב דכתב כן משום שהבין דמ"ש דהא לא אפשיטא קאי גם לראובן ואינו כן דתחילה כתב אבל לראובן אינה מגורשת מדין ודאי וכן לשמעון ולא מדין ודאי אלא דהאי לא אפשיטא ושאני שמעון מראובן.

הלכה יא

כתוב אצלי בחידושי גיטין דף פ"ג גמ' על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות וכתב הרשב"א בחידושיו וז"ל וקשה לי דהא מכרו האב וכו' מותרת לילך דמה שנאסר לה לא הותר לה דאם מכר האב או שמת אע"פ שהיא מותרת ליכנס בו אין זה בית אביה שנאסר בו ואנן כל שלא הותרה במה שנאסרה לא קרינן ביה כריתות וכו'. ואינו מחוור וכו' עכ"ל ואני תמיה אמאי לא אתי מר מסוגיין דתני על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות ואותביה עליה בש"ס מאי שנא חיי פלוני דלמא מיית וכו' חיי דידיה נמי דלמא מיית וכו' כנראה דאי ליכא קושיא המאי שנא ליכא קושיא והא קשה טובא דבאמר על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני אמאי הוי כריתות סוף סוף לא מתקיים התנאי דלו יהי שאחר זמן שותה יין מ"מ אינה שותה בחיי פלוני ונמצא דלעולם התנאי קיים ודוק.

עוד כתב הרשב"א וז"ל ומסתברא דלישנא לאו דוקא וכו' והיינו נמי דבתוספתא לא קתני על מנת וכו' עכ"ל ותהי עלה הרב משל"מ פ"ח דגרושין הי"א וז"ל ודע דמ"ש וכן נראה מהתוספתא פי' מדתניא על מנת שלא תעלי באילן זה ועל מנת שלא תעלי בכותל וכו' ה"ז גט ולא תני על מנת שלא תכנסי לבית זה וכו' ש"מ דאפילו נפל ה"ז גט וכו' ומיהו אין מכאן הכרח דלא נקט נפילת הבית דלא שכיח כמ"ש פ' המגרש והתימה שכתב כמו שאנו עתידין לכתוב פרק המגרש ושם כתב להיפך עכ"ל ומורי הרב יהודה אשכנזי ז"ל תירץ יפה דמ"ש הרשב"א וזה נראה יותר מהתוספתא לא קאי למה שתירץ ב' לקושייתו אלא לעיקר השיטה דפי' בש"ס דלא כהתוס' והיינו כמ"ש בפרק המגרש דהכריח שיטתיה מהתוספתא.

ולענ"ד נראה להבין בדברי הרשב"א וכמו שהבין הרב דוזה נראה יותר קאי לתירוץ הב' שתירץ למאי דקשיא ליה לשיטתו והוא זה דבין לתירוץ הראשון דלא שכיח בין לתירוץ בשני מדוקדק כן מהתוספתא מדלא נקט בית אלא דהתירוץ השני מדוייק יותר מדלא נקט בית משמע דבבית דריסת הרגל לא כן לתירוץ ראשון דלא שכיח אין לדייק כ"כ מדלא נקט בית דעדיין אפשר למינקט בלישניה בית ובפירוש העושה תנאי שהוא דוקא בבנין זה וא"כ עדיין קשה דליתני בית הן אמת די"ל דתני דומיא דשארה שהם בסתם נמצא דליכא הוכחה כ"כ ברם לפירוש הב' ניחא דלא תני בית דבשום צד א"א למתני דדריסת רגל אסר עליה וזה שכתב וזה נראה יותר כלומר דתרתי משמע מינה כמו שאנו עתידין לפרש שם התוספתא כפי' הב' ובזה הרווחנו דלא תקשי קושיה עצומה דהוה קשה מיניה וביה שם בהמגרש דאילו הוא ז"ל הכריח מהתוספתא דלא תני בית משום

דנפילה לא שכיח וכיון דלא שכיח לא הוי כריתות והוא כתב דכל ימי חיי פלוני הוי כריתות אע"פ שהוא ילד והיא זקנה וכן על מנת שלא תשתי יין מכאן ועד נ' שנה וכו' וזה לא שכיח שתחיה היא יותר כ"כ שנה אלא דבמ"ש ניחא דהוא לא ניחא ליה תירוץ דלא שכיח וכמ"ש שם מהמביא תנין וכיון שכן אף דלא שכיח כיון דהוי דבר דאפשר הוי כריתות ודוק.

עוד כתב המשל"מ שם בתחילת הלשון על דברי התוס' דפרק המביא דף כ"א דכתבו תימה הא אם מת אביה או מכרו וכו' יעו"ש דקשיא ליה דתינח שתירצו לחלוקת מת אך קשה לחלוקת מכר ומכח קושיא זאת הוליד דס"ל כסברת הריב"ש יעו"ש ואחר נשיקת ידיו ורגליו אינו הכרח דכוונתם י"ל כמ"ש הרב עצמות יוסף דבתירוצם דבית אביך ר"ל המשפחה א"כ גם מכירה לא קשיא אלא עניינו שלא ילך למשפחתה יעו"ש וכ"כ הרב ברוך אנג'יל בחידושיו לגיטין גם מה שהכריח מהר"ן שכ"כ אין בדבריו שום הכרח שיסבור זה דהוא לא כתב אלא שדבר שאפשר שיבא זמן שא"א לעבור על תנאו דהיינו מת או מכר שבאותו זמן א"א לעבור על תנאו הוי כריתות ואין בדבריו שום הוכחה גם מ"ש ובזה ניחא אינו הכרח דיש לתרץ בזה בב' פנים כמ"ש הרשב"א או דלא שכיח או דאף קרקע עצמו אסר יעו"ש.

עוד עיין להמשל"מ שהביא דברי הר"ן והרשב"א ומאי דקשיא ליה להר"ן והדברים צ"ע והקשה עליו כמהר"ם אשכנזי ז"ל הנ"ל מסוגיית יומא דף י"ג דקאמר דלרבנן למיתה דחד ודשנים הכל אחד אי חיישינן לחד כן לטובא ואי לא חיישינן לטובא ה"ה לחד וא"כ שפיר קא דחי הר"ן כיון דחיישי התוס' למיתה דחדא כן חיישינן למיתת כל הזרע ואנכי הדיוט לא זכיתי להבין מאי קשיא ליה על הר"ן דהר"ן הביא שיטת הרשב"א בשם י"א ולא האריך לבאר הכל מה שצריך לבאר לשיטה זאת ואח"כ הסכים לשיטת הרמב"ם וכיון דלא ס"ל כשיטת הרשב"א משורשה מאי קשיא ליה עליה.

הלכה יב

כתוב אצלי בחידושי גטין דף פ"ב ע"ב תוס' ד"ה שר' אליעזר וכו'. הא לאחר חוששין וכו' עכ"ל הקושיא היא בנויה ע"פ מ"ש התוס' לקמן דף פ"ג ד"ה ועמדה וכו' שהוקשה להם והלא אין נשואין חלין שאסורה עליו משום אשת איש והו"ל זנות ותירצו דאחר מיתת המגרש קאמר וכו' והרמב"ן ז"ל הוקשה לו קושית התוס' הנזכר שאין נשואין חלין והו"ל זנות ואינו פוסל הגט דנשואין קאמר תירץ הרב המגיד פ"ח מהל' גירושין הי"ב משמו וז"ל וי"ל דכל שנשאת לו דרך נשואין בטל הגט דכן אתני עלה ועוד דממ"נ אם תאמר עברה על התנאי אין כאן נשואין אם תאמר לא עברה א"כ הגט אינו בטל ומגורשת היא

אף לזה וא"א לבטל נשואיו יותר משל אחרים עכ"ל כך הוא הלשון בנוסחאות שבספרים חדשים אמנם בס' מגדל עוז אינו הואם תאמר קמא אלא אם תאמר לא עברה והכל עולה לסיגנון אחד דואם תאמר קמא נשאר בע"פ דהקושיא היא דלא עברה וע"ז משיב דאי לא עברה אין כח בידינו לגרשה מזה ונשאר עם זה נשואה והיינו היפך התנאי ואם תאמר עברה אין כאן קושיא אלא שבספרים חדשים כתבוהו יותר מבואר וט"ס יש בתוספת הזה אם תאמר עברה על התנאי יש כאן נשואין ופשוט.

פרק י

הלכה יח

נתייחד עמה בפני עדים וכו'. עיין להרב משל"מ מ"ש משם הרדב"ז כת"י שאם בעל בנידות לא שייך לומר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דמאן דעבר האיסור כרת אינו חושש לבעילת זנות וקשיא לי עליו ממ"ש רבינו פ"ב דתמורה יעו"ש דפוסק חזקה שאינו מניח ההתר ועושה האיסור ואף דהא מיהא עביד חדא איסורא יעו"ש והחילוק מבואר כמ"ש הרב מב' איסורין חלוקין לכששניהם בדבר אחד וכן חילק מהר"ב הלוי הביא דבריו תלמידו הרב בס' יד אהרן חאה"ע סי' ל"ח דף מ"ח ודחי לה מבקיאיות אחרות יעו"ש ואיהו דידיה אמר לחלק שאיש זה שעליו אנו דנין יש לו בבהמה זו של הקדש דרך התר גמור ואפי' חסיד שבישראל יכול לחללה על בהמת חולין תמימה בכה"ג אמרינן לא שביק התירה אבל בבעילת זנות דאף שנאמר דהוי לשם קדושין סוף סוף רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה נמצא דלא נטהר מכל וכל לא אמרינן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלו דבריו בקיצור.

ומהר"ח עשאל בליקוטים דף ד' ע"ד דחי ליה וז"ל ולדידי לא ניחא לי בזה דכיון דבכשרים אמרינן הכי דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קדושין למה לא נאמר כן בפריץ דנהי דרעים וחטאים נינהו מ"מ אינו עובר אדאורייתא אלו דבריו ונראה כוונתו דבשלמא כשהוא כשר אמרינן ודאי דכונתו לקדש ואף דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה כל היכא דאפשר למעט באיסור ולמלא תאותו עביד משא"כ כדחזינן שהוא רשע ובעל נידה לא תלינן דכונתו לקדש ולהקל מאיסור בעילת זנות לאיסור דרבנן דרב מנגיד כיון דהא מיהא לא פלט מאיסורא.

ולדידיה ניחא ליה בהקדים דברי הש"ס משחרב ביהמ"ק ניטלה טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה נמצא דמי שנתן עיניו באשה לא מייתבה דעתיה בהתירה והשתא ניחא דלא אמרינן לא שביק איניש התירה אלא בשניהם שוים אבל כשהאיסור יש לו יתרון

שביק התירה והכא דחזינן שהוא פריץ ורודף לקיים עצת יצרו נפש רשע איותה רע באיסור ולא בהיתר עכ"ל והמה דברים נכונים.

ולענ"ד נראה שהוא פשוט ע"פ מה שסיים הרדב"ז דמאן דעבר אאיסור כרת לא חש אבעילת זנות עכ"ל כלומר דהוי איסור חמור ומאן דעבר החמור ודאי דעבר אקל משא"כ התם דב' שוין נינהו ומ"מ דברי אלה יתכנו לקושיתו על הרדב"ז ברם לקושייתו על מהריט"ץ דהתם הבעילה ביום הכיפורים אינה אלא דרבנן לא יתכן ולדעת מהריט"ץ נראה דכיון דלרשע הזה אינו ידוע לו דאיסורא דרבנן הוא ואפ"ה עושה ואף את"ל דידוע לו מ"מ ענין כזה ביום הכיפורים חשיבי לאינשי חמיר טובא כדאורייתא ואפ"ה עושה.